

ВІДНОВЛЕННЯ ГЛУХІВСЬКОЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ У 1925–1926 рр.

Людмила АРТЕМОВА

Наукова співробітниця
Національного заповідника
«Глухів»

Енергія – найважливіший чинник, який протягом тисячоліть сприяв еволюції, опануванню Homo sapiens навколишнім світом та розвиткові людської цивілізації.

До наукової революції більшість людських культур не вірили в прогрес. Ще два століття тому електрична енергія використовувалася, переважно, для таємничих наукових експериментів та дешевих магічних фокусів, не відіграючи в економіці країн жодної ролі.

Натепер, варто нам ткнути пальцем, електрична енергія друкує книги та шие одяг, зберігає свіжість продуктів і не дає танути морозиву, готує обіди та страчує злочинців, реєструє думки і записує посмішки, освітлює ночі та розважає нас безліччю телепередач. Мало хто розуміє, як електрика робить усі ці речі, але ще менше людей можуть уявити своє життя без неї.

У порівнянні із західною Європою, у Російську імперію електрика прийшла досить пізно (у 70-х роках XIX ст.), але до революції була створена досить солідна база загальної електрифікації країни.

Наприкінці XIX ст. новітні електричні технології прийшли і до Глухова. І хоча у дореволюційний період державної програми з фінансування електрифікації у населеному пункті не було і про масове впровадження електричної енергії у побут містян ніхто не турбувався, а виробництва встановлювали собі лише окремі малопотужні генератори,

Керамічні ізолятори електричних мереж м. Глухова. Перша половина XX ст.

проте факт створення енергетичної бази у Глухові наприкінці XIX – на початку XX ст. є беззаперечним. Мова іде про улаштування центрального електричного освітлення вулиць та окремих приватних будинків, електрифікацію установ соціальної сфери і промислового сектору. У 1908 р. навіть глухівський сінемаграф був оснащений електричною установкою.

За часів непу та індустріалізації в цілому у країні, й у Глухові зокрема, відбувалися реконструкція та розширення ще дореволюційного електричного господарства, зруйнованого у період Першої світової війни та подій Української революції 1917–1921 рр. Так, розвиток електрифікації у місті у 20-х рр. XX ст. був насамперед пов'язаний із відновленням Глухівської електростанції.

Як свідчать документи із фонду 2 Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Глухівський Окрвиконком, не послаблюючи державного регулювання, у по-

шуках шляхів широкого впровадження електричної енергії у народне господарство, ефективного забезпечення населеного пункту електрикою та з метою розбудови комунальної сфери і швидкої економічної і соціальної трансформації, вирішив у 1925–1926 рр. відновити місцеву електростанцію. На її реконструкцію потрібні були кредитні кошти обсягом 15000 крб.

У доповідній записці, поданій до Раднаркому УСРР, наголошувалося, що існуючі потужності Глухівської електростанції уже не задовольняли «потреби міста в сучасний момент, через що виникла думка про необхідність негайного її дооборудовання». Щодо технічного стану самої будівлі електростанції у 1925–1926 рр., то зазначалося, що він був задовільний, хоча остання і постраждала під час пожежі у 1918 році.

До доповідної записки додавався фінансово-експлуатаційний план господарської діяльності електростанції та розрахунки з погашення кре- ➔

← диту у разі його видачі на реконструкцію. Цей план, на думку місцевих фахівців, зробив би інвестиційний цикл досить нетривалим, що дозволило б окупувати витрачені на відбудову кошти протягом п'яти років. Крім іншого, ефективна робота відновленої електростанції мала знизити складову тарифу на передачу електроенергії населенню до 28 коп. за 1кВт год., а також поліпшити її рентабельність: з часом вона стала б прибутковою, забезпечивши у достатній мірі населення Глухова електроенергією.

Випис із протоколу №6/123 засідання Адміністративно-Фінансової Комісії при РНК УСРР від 19 січня 1926 року засвідчує, що на прохання Глухівського Окрвиконкому про надання 15000 крб. для відновлення електростанції була прийнята постанова Бюджетної Народи при НКФ УСРР, згідно з якою «Глухівській окрузі 12 січня 1926 року було переказано через Держбанк 15.000 крб. на будівлю електростанції терміном на 3 роки з 5 % річних».

Яким чином та наскільки ефективно працювала відновлена Глухівська електростанція у середньо- та довгостроковій перспективі, ми можемо дізнатися зі спогадів краєзнавця І.І. Сбитного: «Глухівська електростанція із дизельним двигуном із дореволюційних часів розташовувалася на місці сучасних майстерень Глухівського водоканалу (Глухівського комунального виробничого управління водогінно-каналізаційного

Випис із протоколу № 6/123 засідання Адміністративно-Фінансової Комісії при РНК УСРР від 19 січня 1926 р. про надання коштів на відбудову Глухівської електростанції

господарства (нині вул. Благодатна, 19 – авт.), там же була і свердловина водозабору. На сучасній вул. Терещенків, нижче будинку № 61, у двоповерховій будівлі до війни розташовувались контори електростанції та водогону. Світло

подавалося протягом 24-х годин лише у центр міста, але не усім. Після війни на електростанції установили трофейний дизельний двигун із німецького підводного човна. Електростанція працювала до 60-х років ХХ ст.».

Олександр
МІРОШНИЧЕНКО

Науковий співробітник
Національного заповідника
«Глухів»

Історія падіння німецького літака під с. Сліпородом

Події Другої світової війни, що відбувалися на Глухівщині у вересні 1941 та 1943 рр., знайшли своє відображення у спогадах і документах, зафіксувалися у меморіальних комплексах. Радянське керівництво приховувало реальну картину втрат матеріальних і людських ресурсів, піддаючи критиці інформацію про кількість полонених, випадки переходу червоноармійців на сторону противника. Це було пов'язано з ідеологічною складовою та післявоєнною економічною кризою. Мільйонам сімей не виплачувалися компенсації за втрату

майна та годувальника, тому краще було залишати його долю невідомою.

Розпад радянської держави дозволив зняти занавісу над заполітизованою історією Другої світової війни. Сучасні дослідники вивчають її вже на основі оригінальних документів та археологічних знахідок, співставляючи зарубіжні та вітчизняні джерела, що можна прослідкувати на прикладі нашої статті, присвяченої пошуку місць падіння літаків, які зазнали аварій або були знищені на території Глухівщини у 1941–1943 рр.

Першим, хто зацікавився цією темою

для встановлення прізвищ зниклих безвісти пілотів, став ветеран війни Віктор Михайлович Ронін. У 1970-х роках, працюючи у Глухівському військкоматі, він допомагав людям у пошуку відповідної інформації. Одне з розслідувань Віктора Михайловича було присвячене екіпажу винищувача Ла-5. Він направив запити до селищних рад з проханням повідомити про могили льотчиків або місця падіння літаків на їх території. У 1974 р. на ім'я військового комісара, підполковника Е.К. Сержанса, надійшла відповідь голови виконкому Полошківської селищної ради

Літак Ju-87 під час бойового виліту. Конопот, вересень 1943 р.

(мовою оригіналу): «На Ваш запит № 889 от 24 сентября 1974 года сообщаем, что в беседах с жителями села выяснилось, что примерно в указанное в письме время был сбит советский истребитель и упал на поле села Слєпород. Место падєния может указать житель с. Слєпород Дрючек Иван Петрович. Осєнью 1943 года был сбит советский бомбардировщик и упал на поле колхоза «Будєнного», ныне колхоз «Рассвет». Экипаж погиб».

Глухівський пошуковий загін «Обєліск» неодноразово здійснював розвідки до с. Слєпород, але до 2009 р. місце падіння літаків не було локалізовано. Повторне опитування сільських старожилів дало додаткову інформацію, яку подаємо зі збереженням особливостей місцевої говірки.

Спогади Тєтєни Тимофїївни Коноплї, 1927 р. н., жительки с. Слєпород Глухівського р-ну Сумської обл. (27.03.2009 р.)

У сорок третьєму году летів бомбить на Глухов нємєцкїй самольот. Із Глухова нємци отступїлї, а він летїв бомбить, і його підстрєлили. Він упав от там на бугрї, під пітомнїком. Один льотчик погїб із самольота, був мертвий, а один бїг на болото, так нашї підскочили і забрали його. Шо вони з його зробили, вже не знаю, але забрали нємца, а самольот довго там лежав. Він як упав, так я туда не ходила. Приносили парашут оттуда. Нємца заховали. Тут не хоронили, кудись забрали в Глухов. От тїї самольоти, як вступили

наши сюда, летали бомбить Глухов. А ми ж із села тікали, у сорок третьєм менї вже було почтї шєстнадцать. Так утекли у поле, а наши солдати вєзли кухнї, і як за село вїехали, начали стрєлять по самольотам, видно ж нєвеликий самольот. Вбили конєй і солдатов побили, їх потом забрали послє войнї.

Спогади Василя Івановича Євтушенка, 1933 р. н., жителя с. Слєпород Глухівського р-ну Сумської обл. (27.03.2009 р.)

Батько мой із войнї фїнської прийшов, і його призвали знов. Ми тоді жили на Хвастовкє, а потом по якійсь причинє в сороковом году нас перебросили сюда. Як нємци пришли, разведка приїхала, так у них наш хутор Хвастов був на картє. Як прорвалась наша дївїзія з отруєнїя, нємец вже тут був і тут на болотє наших столько положили. Нємци на башнє, дє коноплезавод, пулемєт поставили. Шла наша дївїзія з сорокопятками в обмундированїї з петлїцами, кукурузнїк прилетїв, командного забрав, а цїх пєхотїнцєв всїх туда. Вони там лежали, їх хоронили, а кого живий, забрали на Глухов в концлагерь.

А самольот упав, дє коли вже наши налетїли. Тут зєнїтчики туда-сюда, одного подбили, мєссєршмїта. Нє..., був двухмоторний бомбардировщик. Когда он падав, парашут открьився, а на него кляпаты самольота впаь, парашут загорєвся. Один отався живий. Мотори розсипались і туда ушли. Цєй розбївсья і згорєв, а цього одного

забрали зєнїтчики. А ми цє було рєзїну от бака рїзали. У самольота бєнзобаки з каучуком, вона не дає восплаєнєтсья, так ми цєю рєзїною колоши клєїли. Мотори довго валялись, а тоді, коли стали пахать, два мотора раскапували, доставали. Крылья поодлїтали, валялись. Он загорєвсья у воздухє. От льотчика вообщє нїчєго не оталось, один парашут, он жє разбївсья. А щє був один Лавочкїн (літак). Його охраняли, горючє кончилось, так льотчик подождєв, коли прїєхала воїнська часть. Цє вже в сорок третьєм году, коли Глухов освободили. Істрєбїтель посадив, два-три дня пожив, потом мєханїка прїїхала.

Спогади Григорія Миколойовича Бєльшова, 1937 р. н., жителя с. Слєпород Глухівського р-ну Сумської обл. (27.03.2009 р.)

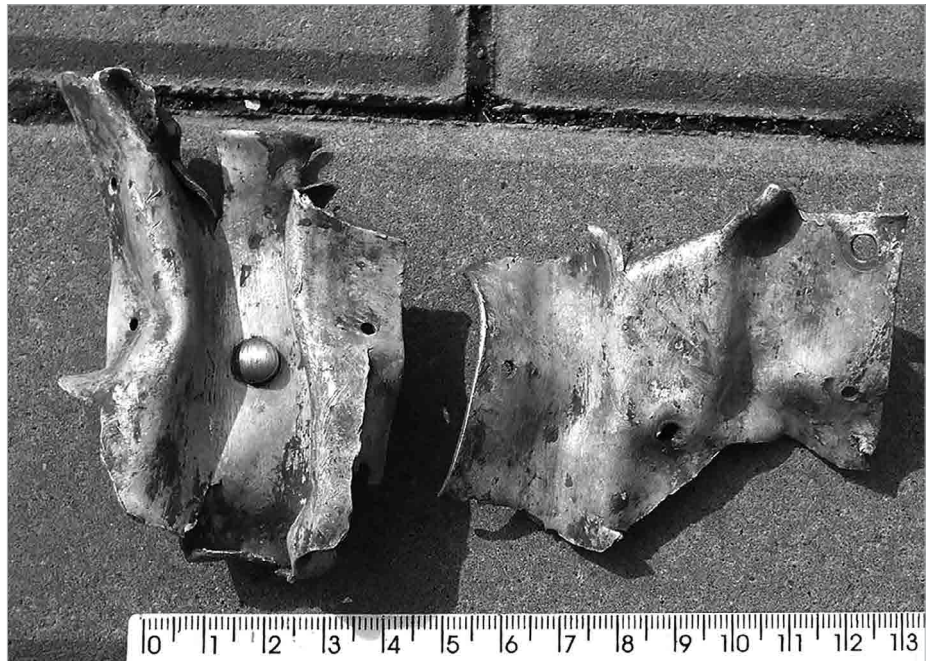
Ми тоді щє дїтьми були. Коли самольот падав, один з парашута виплїгнуь, дак один наш мужик, таки щє пута були, шо лошадей путають, тода були жєлєзнї пута, так вон коли тікав у лєс, так його доганяв і путем добивав наш мужик. Крыло довго отут валялось в бригадї. Двїгуни ушли, була воронка. Все повикапували, воронку закидали. Льотчик валявсья, потом нємци його забрали. Щє садивсья наш самольот у сорок третьєм году. Його збили, ну вообщє повнїстю не збили, а подранили, і вон сїв, і льотчик отався один його охранять, мєханїк. Охраняв і тут жив, поки самольот не забрали, і хлопця тут нажив. Фамїлія його була Макаров.

Спогади Івана Антоновича
Савощенка, 1931 р. н., жителя
с. Сліпород Глухівського р-ну
Сумської обл. (27.03.2009 р.)

Вони налетіли бомбити Глухов, їх було три або чотири. Летіли с Конотопа, там аеродром був. А ми ж пацани бегали, чуєм взриви. Кудя? От тут за магазином був погреб такої большой колхозний, ми тудя в погреб. Старікі нам: «Не вискакуйте!» А ми ж вискакуємо і смотримо. Бачим, самолёт задимнив-задимнив, і впав на бугорку тудя, нам хорошо було видно. От Слепорода до пенькозавода там бугорок є такий, склон, он тудя й упав. Ну впав, і зразу солдати-зенітчики появились. Лётчик один на парашуте опустився, і тей, що опустився живою. Вони підбігли, зразу ж його орестовали, ведуть, так там некоторые солдати ще лозину брали, да лозиною.

Один самолёт погіб, він застряв у землю. Взрива не було, крила валялись, і он упав носом, торчав хвост. Двигателі ушли в землю. Торчав він, пока вже дошли до Києва освободжати красние. Один парень двадцять сьомого року нашов там нож, такої, що на кнопку надавиш, і вискакує лезвіє. Ще советскій був. Не хватіло, вродє, у них горючого, вони винуждену посадку сідали по шляху, що від села до Глухова. Шосейки не було, ґрунтовка, дак один сів удачно, а другої повредів крило, зацепив. Два істребітелі. Два парня, один даже пристав у прийми на нашєй улїце до Марії Журбіной, сина єй прижив. Фамілія лётчика Макаров. Це було у сорок третьем году, і самолёт стояв, де крайня хата, як на Глухов єхать, налево. Стояв, а двадцять сьомий год (тобто хлопці 1927 року народження – авт.) его охраняв, ястребки називались, а тогда кукурузнік прилетів, сів, привіз горюче, етот самолёт заправили, лётчик сів і улетів. А повреждьонний потащили кудя-то, може в Глухов. А їх два лётчика жило тудя, один в прими пристав, а другої так на квартирє жив, по девках ходив гуляти. А цього син і щас живий Макаров, он подполковнік, учився у военному, живе в Москве. Мать померла, а він у Москве живе. Макаров Анатолий Иванович вродє. А ще помню, як немци у 1941 р. Глухов брали, так вони с пулемьота на водокачке пенькозавода косили наших по луґу тудя, а самолёт кукурузнік сів, ілі полковнік, ілі генерала забрав. От тудя, де етот самолёт упав немецкій, на цьому же бугорку приземлился, там клевер був, кукурузнік сів забрав командира високого і улетел.

Уламки німецького літака, знайдені під Сліпородом у 2016 р.

У 2016 р. біля с. Сліпород глухівські пошуківці локалізували місце падіння німецького літака. Тут були знайдені фрагменти обгорілого та понівеченого алюмінію (уламки пофарбовані в білий та жовтий кольори, деякі мають технічне маркування латинськими літерами «A.C.R.2», «MM»), гільзи калібру 7,92 мм з різноманітним буквеним маркуванням та цифрами, що означали дати виробництва набоїв: 1938, 1940, 1941 та 1942 рр. Якщо поєднати спогади очевидців, які нібито бачили двомоторний літак з екіпажем, що складався, як мінімум, з двох лётчиків, та віднайдені артефакти, модельний ряд літаків, які могли розбитися у Сліпороді, звужується до двох німецьких зразків: Junkers Ju-88 та Focke-Wulf Fw189. Перший належить до класу пікіруючих бомбардувальників, другий – це знаменитий розвідувальний літак «рама». Як відомо з документів та спогадів очевидців, радянські війська остаточно зайняли Глухів 31 серпня 1943 року. Німецька авіація кілька днів поспіль бомбардувала місто та околиці. Посилений опір зенітної артилерії та перебазування радянської авіації на глухівський польовий аеродром зменшили інтенсивність авіанальотів противника.

Інформацію про німецькі літаки, знищені під Глуховом, ми знайшли на сайті «TRACESOFWAR». Саме звідти ми дізналися про долю двох німецьких екіпажів, похованих у Глухові 30 серпня 1943 р. Лётчик Герберт Зелман народився в Ессені 11 лютого 1916 р. у родині Артура та Траухен Зелман. На

східному фронті служив пілотом першої ескадрильї пікірувальних бомбардувальників. Загинув під час аварії 30 серпня 1943 р. На своєму літаку Ju-87 D-3 він зіштовхнувся з літаком Ju-87 D-5, яким керував Генріх Кайзер. У 1993 р. пілоти разом з радистами були перепоховані з колишнього німецького кладовища, що знаходилось на території глухівського літнього парку, на німецьке військове кладовище у с. Віта-Поштова під Києвом.

Спробуємо розібратися, чи могли екіпажі Зелмана та Кайзера розбитися у Сліпороді. Двоє пілотів керували пікерувальними бомбардувальниками, які в той час базувалися на Конотопському аеродромі і брали участь у нальотах на Глухів. Літаки Ju-87 озброєні кулеметами, калібр яких (7,92 мм) відповідає знахідкам пошуківців. Але ці літаки одномоторні, що не співпадає зі спогадами очевидців. А якщо два одномоторні літаки зіштовхнулися в повітрі і разом впали в одне місце? Кожен зі старожилів по-своєму описував долю німецького екіпажу, тому важко зрозуміти, куди все ж таки поділися тіла загиблих лётчиків.

Ця історія одна з багатьох, що потребують детального і копіткого дослідження. Виявлення нових документів або артефактів з місця падіння літака дасть можливість встановити об'єктивну картину подій Другої світової війни на території Глухівщини. Доля екіпажів двох радянських літаків, що розбитися в селах Сліпород та Полошки, натепер залишається нез'ясованою.

Василий ПУЦКО

Заслуженный работник
культуры РФ,
искусствовед

Продолжение.

Начало в № 5 (101) 2020 г.

Глуховский благочинный протоиерей Константин Лысенко, с понятным беспокойством следивший за происходящим, внес предложение вызвать в Сумы о. Иоасафа Дегтяренко и, напомнив о монашеских обетах послушания, рукоположить его в священный сан. Именно он мог стать бесспорным кандидатом в настоятели обители. Архиепископ Андрей и Е.И. Валахов молчаливо согласились. Кроме них об этом никто не должен был знать. Много лет спустя я спросил у хорошо обо всем информированного, жившего в архиерейском доме в бытность епархиальным кассиром, владыку Паисия, известно ли было ему это. Оказалось, что нет. Но зато узнал о. Модест, явно от архиепископа Андрея, и принял свои меры: о. Иоасафу послал отравленный виноград и (как уточнил уже в 2000-е годы схиархимандрит Гурий Мищенко) халву. Отравление оказалось сильным, своевременная помощь, естественно, не была оказана, и когда 24 сентября 1960 года страдающего о. Иоасафа привезли в глуховскую больницу, его не

Монах Иоасаф Дегтяренко. 1959 г.

Глинская трагедия

смогли спасти. Об этом подробно рассказала моей матери делавшая операцию хирург Валентина Ивановна Кондратюк, обливаясь слезами. О. Иоасафу было всего сорок пять лет. Не совсем понятной остается трактовка этого события схиархимандритом Иоанном Масловым: «Высота духовной жизни о. Иоасафа открылась в самой его кончине. Предвидя закрытие монастыря, он очень боялся идти в мир и горячо молился Матери Божией, чтобы забрала его до закрытия». Насколько помню, о. Иоасаф сохранял спокойствие, и по возвращении из Херсона я был весьма потрясен случившимся.

О. Модест только 10 марта 1961 года был утвержден в должности настоятеля и возведен в сан архимандрита, но уже 11 апреля того же года указом архиепископа Андрея освобожден от обязанностей настоятеля и удален из монастыря. Этим окончилась его служебная карьера. Причина увольнения не была объявлена. В 1950 году в Глинскую пустынь поступил овдовевший младший брат схиархимандрита Серафима Тихон Дмитриевич Амелин, который, будучи рясофорным послушником, трудился у свечного ящика и занимался канцелярской работой. Он, имея радиоприемник, всегда следил за новостями. На происшедшее отреагировал короткой фразой: «10 марта Модесту дали шапку, а 11 апреля дали по шапке». Рассказывали, что о. Модест был потрясен случившимся, заболел и одряхлел, какое-то время служил в сельском приходе Курской епархии.

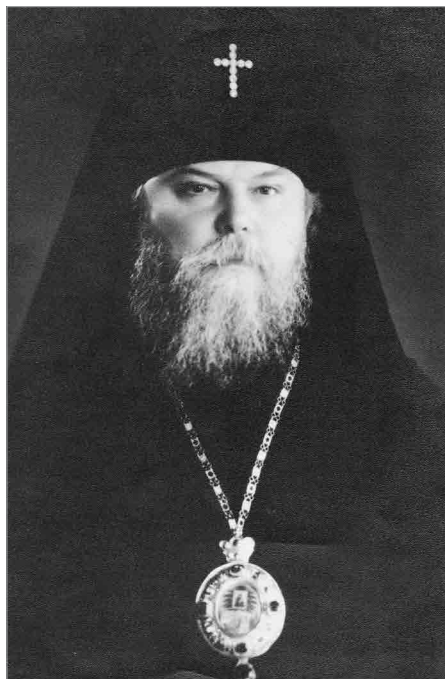
Власти явно готовили монастырь к закрытию и поэтому стремились к уменьшению числа насельников, применяя различные методы. Заметно увеличилась и смертность. Архиепископ Андрей своим указом от 12 апреля 1961 года назначил исполняющим обязанности настоятеля, без согласования с братией, придурковатого иеромонаха Даниила Новикова, с пятиклассным образованием, прослужившего четыре года на сельском приходе. На его месте было бы разумнее отказаться от предложенной чести, но он, не имея никакого административного опыта, возмнил себя большим человеком. Слухи о тревожном состоянии обители, в которой оставалось только 30 насельников, дошли до благочинного протоиерея Константина Лысенко, и он решил нанести частный визит, а меня пригласил его сопровождать. Это было в начале лета 1961 года. Войдя

Ф.И. Журбенко – будущий
архиепископ Лазарь (справа). 1957 г.

в монастырский двор, мы уже ощутили какое-то гнетущее настроение. Через несколько минут мимо нас, не поздоровавшись, буквально пробежал о. Даниил, явно имитировавший большую занятость. О. Константин встретился с хорошо ему известным иеромонахом Иеремией, старым опытным иноком, жаловавшимся на невиданные прежде беспорядки, и Т.Д. Амелиным, не утратившим в свои преклонные годы чувство юмора. В храме трудно было не заметить следы разгрома: отсутствовали чтимые иконы Спаса Нерукотворного и Богоматери Любечской (написана на Афоне), не было ничего из драгоценной церковной утвари. По-видимому, приобретенный опыт кое-чему научил, и все значительное было своевременно унесено. Еще о. Иоасаф говорил мне, что отец и брат о. Амвросия целыми чемоданами вывозили библиотечные книги. Это оказалось мое последнее посещение Глинской пустыни. Находясь уже в Ленинграде, из письма о. Константина от 25 июля 1961 года я узнал о закрытии монастыря. Подробности обещал изложить при встрече.

Распоряжение о закрытии Глинской пустыни было подписано архиепископом Черниговским и Нежинским →

← Андрей 13 июля 1961 года, предписывавшее также создание комиссии во главе с протоиереем Константином Лысенко и с участием секретаря Управляющего Сумской епархии протодиакона Иакова Ильченко, в задачу которой входило предупреждение эксцессов и неприятностей. Трудное и ответственное послушание, исполнение которого могло им быть поставлено в вину. О. Даниил было потребовал личную встречу с Патриархом, но его быстро урезонили. Деликатно пресекали и демонстративные выходы некоторых отдельных насельников, такие как рассыпание по территории гвоздей. Личное имущество позволяли увозить в любом объеме и направлении, и если кто это делал дважды, – тоже не препятствовали. Главным было избежать скандалов. Поэтому иные утверждения не соответствуют действительности. В 1962 году я был призван на службу в армии, и в эшелоне встретил принимавшего участие в закрытии монастыря секретаря Глуховского райкома комсомола Николая Краснова, который точно так описал работу комиссии. Кроме того, он сообщил о полученном ими распоряжении все ткани с нашитыми крестами относить к церковному имуществу, а не имеющие их отправлять в фонд госимущества. К последней категории, конечно, относились ковры, на которые «положил глаз» начальник милиции, и вследствие этого имел служебные проблемы. Иконостасы и киоты в разобранном виде, а также иконы, предметы церковной утвари,

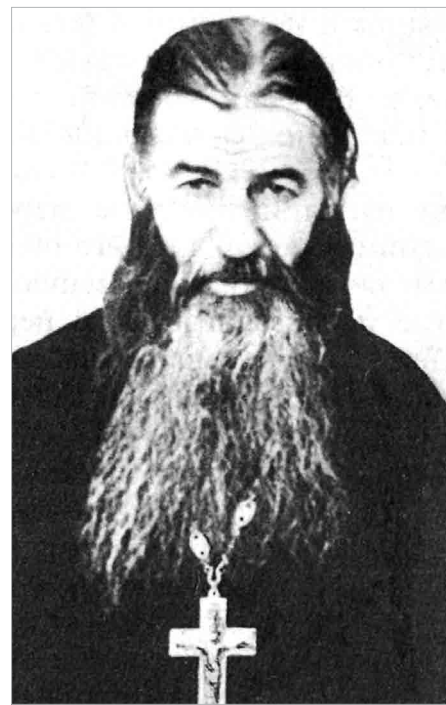
Архиепископ Андрей Сухенко. 1960 г.

облачения и книги свезли в глуховскую Анастасиевскую церковь, настоятелем которой являлся о. Константин, и сдали ему по акту. Все кроме крупногабаритных предметов он поместил в отдельное помещение, справа от главного алтаря, и навесил замок.

Даже при самом общем и поверхностном осмотре привезенного было ясно, что все самое ценное отсутствует. Сам благочинный не мог не задать о. Даниилу вопрос: неужели в монастыре не было литургических сосудов, напрестольных крестов, Евангелий? Непонятным было и местонахождение чудотворной иконы Рождества Пресвятой Богородицы. Через несколько дней после этого какая-то пожилая женщина привезла икону, а также высыпала из мешка Евангелие, серебряный потир и митру, сделанную совсем недавно, но с использованием нескольких старых финифтяных образков. Все это в Глинской пустыни не находило богослужебного применения при существовании более дорогих изделий. Икона, конечно, в копийном списке конца XIX века, в латунном остекленном киоте, была той или похожей на ту, которую еще в первые послевоенные годы на несколько дней торжественно приносили в Глухов. Ее пребывание здесь сопровождалось многочисленными молебнами. Но теперь за несколько месяцев лишь однажды попросил отслужить молебен какой-то мужчина. О. Константина это очень удивило.

Еще большее удивление вызывали посыпавшиеся со всех сторон просьбы приходских священников, причем с богатых приходов, поделиться с ними облачениями из глинской монастырской ризницы. Но на этот счет не было никакого распоряжения Священноначалия. Когда же порой обращались с просьбой предоставить облачение бывшие насельники монастыря, иеромонахи и иеродиаконы, – их желание безропотно удовлетворялось, оформленное соответствующей распиской.

Вспомнить о судьбе глинской церковной утвари мне пришлось еще раз, причем совершенно неожиданно. В гарнизонной библиотеке я однажды стал перелистывать попавший мне на глаза номер журнала «Наука и религия» и обнаружил в нем материал суда над архиепископом Андреем Сухенко. Уже не помню, о чем там шла речь, но в моей памяти навсегда запечатлелся поразительный снимок: на ковре расставлены примерно полтора-два десятка старинных потиров, и один из них целиком заполнен лжицами. Служивший в селе Землянка Глуховского района свя-

Архимандрит Модест Гамов. 1950-е гг.

щенник о. Григорий Суржик в свое время мне рассказывал, как на Черниговщине люди из окружения архиепископа Андрея, заметив подобные изделия при объезде епархии, выпрашивали их у местных священников, ссылаясь на то, что ничего подобного нет в кафедральном соборе, и увозили. При этом, конечно, не принималось в расчет, что это собственность Церкви, а не духовенства. Явно не исключено, что среди реквизированных в пользу госфонда сосудов оказалась и их глинская составляющая.

Желание написать эти страницы возникло давно, перебирая материалы личного архива, откладывавшиеся в течение более чем полустолетнего периода. Личные воспоминания и оценка событий, а также характеристика ряда людей, возможно, несут отпечаток субъективности, но все приведенные факты реальные. Для меня Глинская пустынь, которую я мог регулярно посещать в течение моих одиннадцати отроческих и юношеских лет, навсегда осталась живым и незабываемым отблеском Византии, предопределившим профессию. Ученых монахов в обители практически не было, единичными оказывались лица, окончившие духовную семинарию. Однако при этом пустынь можно рассматривать как училище благочестия, где вместо лекций и уроков звучали бессмертные творения великих богословов и подвижников. В оценке исторического значения монастыря тоже существуют разногласия.

Для одних это рефреном повторяемая фраза «старцы учили», хотя фактически они скорее хранили и распространяли среди народа православное учение. Ф.И. Журбенко, будущий архиепископ Лазарь, в письме от 6 февраля 1964 года, напротив, дает уничтожающий отзыв: «Ведь, собственно говоря, в Глинской не было ни одного высокообразованного и гуманного инока, а царили невежество и простота, да и вообще дело было поставлено не так, как нужно, а бесшабашность во всем». Что ученых монахи боялись и подозревали в них гордыню, – это правда. Но это опасение, вероятно, имело свои

основания, только вряд ли они вели к принципиальному отрицанию науки, тем более богословской.

Очень грустно осознавать, что речь идет о безвозвратно ушедшей эпохе, с ее окончательно не погасшими вековыми православными традициями и неизбежными недостатками, воспринимаемыми в сознании как грязные пятна на светлых одеждах. Увы, ее уже адекватно не воссоздать, даже путем скрупулезного постижения всех особенностей: сейчас иное время и иные люди. Остается лишь помнить и из всего извлекать полезные уроки.

Возрожденная в 1994 году Глинская

Рождество-Богородицкая пустынь сегодня имеет статус ставропигии, теоретически исключая ее провинциальность. Ее судьба всецело зависит от Божией Воли. Стремясь ныне к усвоению исторического опыта, естественно пожелать, чтобы никогда не повторилась та трагедия, которая надолго пресекла течение иноческой жизни и, казалось, навсегда уничтожила дух закаленной в веках пустыни. Церковное прославление глинских подвижников, в том числе и наших старших современников, служит залогом жизнестойкости того нелегкого пути, который ведет к желанной цели, оправдывающей молитвенные подвиги.

Продовження.

Початок в № 1(97), 3(99), 5(101) 2020 г.

Качине Ельдорадо

Попередне полювання не давало мені спокою цілий тиждень, тому я з нетерпінням чекав вихідних, щоб відвідати качине Ельдорадо. Думка, що хтось міг дізнатись про моє місце і розігнати тамтешніх качок, постійно свердлила мозок. І ось, нарешті, довгоочікувана субота, тому сама Діана, покровителька мисливців, веліла мені бути сьогодні на полюванні.

Закінчивши домашні справи, нашвидку перекусивши, заводького ІЖачка і рушаю в дорогу. Через п'ятнадцять хвилин я вже на місці. Цього разу вирішив дістатись до джерела іншим, коротшим, шляхом. Минаю с. Долина, пересікаю ліс, ось і луг. Похапцем (бо нетерплячка бере) складаю рушницю, одягаю заброди, патронташ, закриваю коляску мотоцикла і прямую до джерела. За моїми розрахунками, до нього звідси не більше ста метрів. На ходу заряджаю рушницю, ставлю на запобіжник. З цього боку трава на лузі невисока, у деяких місцях покошена, тому рухатись до заповідного місця набагато комфортніше, ніж минулого разу.

Швидко подолавши половину відстані, вирішую зупинитись, перевести подих і заспокоїтись, бо серце від передчуття аж вискакує із грудей. Попивши водички, визначивши напрям вітру, вирішую йти проти нього і за сонцем, щоб воно не сліпило очі. Ось до джерела вже зовсім близько, я вже через траву бачу блиск води. Знімаю запобіжник, нишпорю очима в очікуванні злету. Підходжу до води... Качок немає. «Дивно, – подумав розчаровано, – і де ж тоді вони? Може

не прилетіли? Або вже полетіли? Може хтось їх злякав до мого приїзду?» Думки із шаленою швидкістю проносяться у голову. Обходжу криницю по колу, роблю пару кроків уздовж струмка і... Як би я не був готовий до підйому качки, момент злету завжди застає зненацька... Пара крижнів виривається з-під навислої над водою трави і, маскуючись кущами, швидко віддаляється від мене. Постріл, другий... Бачу, що від першого пострілу один з крижнів безвольно падає у траву, а інший стрімко летить уздовж канави. Проводжаю його поглядом і раптом бачу,

як він різко наближається до землі і ховається у доволі-такий густий кущ лози. «Є і другий», – радісно відмічаю. Підходжу до місця приблизного падіння, роблю пару кроків вліво-вправо, і ось, прямо на кротовині, лежить здоровенний качур, у яскравому забарвленні, із темно-зеленим комірцем. Приторочую його, повертаюся до першої забитої качки. І розумію, що згубив орієнтир місця її падіння. Провівши хвилину п'ять у безрезультативних пошуках, вирішую зробити перекур. Третьми руками скручую цигарку, пускаю дим і відновлюю у пам'яті не- ➔

← давні події: «Ага, тут я стріляв, ось залишки пижів, ось свіже пір'я. А це що? А-а, кров на траві». Придивляюся уважно і знаходжу прямо під ногами сіре тільце качки: «Готова. Хух». На годиннику сьома вечора. До заходу сонця близько двох годин, тому вирішую дочекатись вечірнього льоту. Прямою до мотоцикла, кладу у багажник здобич, беру куртку, без поспіху повертаюся до джерела.

Можна ще було б пройтись понад канавою з надією підняти качок, але здобута здобич розслабила. Вже не хотілось дертись через зарослі кропиви, а ліпше чекати тут їх прильоту. Сонечко потроху сідало за ліс, спека спадала, комарі звірили. Так, безрезультатно відмахуючись від них, я дочекався вечірнього льоту.

Перша пара крижнів виринула із-за дерев, що росли неподалік. Птахи впев-

нено летіли в бік джерела з надією на спокійну нічівлю. Я мав час ретельно прицілитись і вистрілити. І, як не дивно, промазав. Мабуть все ж таки раніше добути качки трішки розосередили мою увагу. Через деякий час я почув характерний свист качиних крил. Піднявши голову, побачив, як трійка крижаків почала заходити на мене від лісу. На темному тлі їх було погано видно, тому я присів, став чекати на зближення, взяв випередження. Від пострілу остання качка здригнулась, наче хто вдарив по ній батогом, затріпотіла крилами і повільно опустилась в очерет, якраз по дорозі до мотоцикла. Вирішив, що заберу її потім. Поки я спостерігав за її падінням, інші качки благополучно полетіли. Принаймні, я не бачив, щоб ще якась впала.

Вже добряче стемніло, тому я вирі-

шив, що на сьогодні – досить. І тільки так подумав, як раптом на тлі ледь жевріючого неба з'явився нечіткий силует. Роблю пару крякань качиним манком. Крижень налітає на досягну для пострілу відстань. Пропускаю над собою, б'ю навздогін. Мимо. «Все, на сьогодні вже точно досить», – вирішую для себе. Бо ще ж потрібно у темряві знайти качку, підбиту раніше. Вмикаю ліхтарик, йду шукати. Проїшовши половину шляху до мотоцикла, чую шурхіт у траві. Присвічую і... помічаю крижака. Підранок. Якщо б він не затріпотів крилами, то навряд чи я його знайшов. Ну що ж, сьогодні я виграв. Підходжу до мотоцикла, кладу амуніцію і здобич у коляску, вмикаю запалення, заводжу двигун. Все, додому, до наступних пригод!

Володимир Ляшко

Вперше – широкоформатне кіно

Напередодні свята Нового року зазвичай підводять підсумки року, що спливає. І як приємно усвідомлювати, що він був наповнений яскравими подіями і добрими справами.

П'ятдесят років тому, зустрічаючи Новий 1971 рік, Глухів отримав чергові блага цивілізації – після реконструкції міського кінотеатру, який став найпопулярнішим місцем проведення дозвілля, городяни вже мали змогу переглядати широкоформатні кінофільми.

Завершується реконструкція міського кінотеатру ім. О. Довженка. Незабаром глухівчани познайомляться з широкоформатними кінофільмами. Про переваги широкоформатного

кіно перед широкоекранним розповідає директор кіномережі району В.В. Бакликів на прохання нашого кореспондента.

Багато робіт довелося виконати у кінотеатрі у зв'язку з його реконструкцією. Лише із зали для глядачів винесено понад 300 кубометрів ґрунту. Тут настелено підлогу східчатого типу. Це забезпечить кожному глядачеві зручність під час сеансу з будь-якого місця зали.

Вперше у нашому місті демонструватимуться поряд з широкоекранними і звичайними фільмами широкоформатні картини.

Які ж переваги широкоформатного кіно? Перш за все значно збільшено формат екрана. Його довжина – 18 метрів, а ширина – 8,5 метрів. Зігнутість екрана по дузі радіусом 23 метри створює ефект об'ємності.

В апаратній встановлено новітню апаратуру чехословацького виробництва. Вона забезпечує об'ємність і високу якість звуку. При переміщенні зображення на екрані переміщується й звук. У залі встановлено 34 динаміки потужністю по 100 ват кожний. Це перевищує попередню потужність у 5 раз. Таких підсилювальних пристроїв на Україні зараз лише три комплекти.

Кінопоказ здійснюється автоматично. Обслуговує апаратуру лише один кіномеханік.

Монтаж кіноапаратури проведений бригадою виробничого комбінату кінофікації у складі А.П. Суценка, М.А. Барбушенка і майстра районної кіномережі Б.Ф. Цегельника.

*«Народна трибуна», № 155 (7019)
від 26 грудня 1970 р.*

Газета «Соборний майдан»

Засновник — Національний заповідник «Глухів»
Свідоцтво про реєстрацію № СМ 390 від 06.02.2004 р.
Адреса редакції: м.Глухів Сумської обл., вул.Шевченка, 30, тел. 2-35-57, e-mail: dikz@ukr.net
Номер підготовлено до друку у науково-дослідному відділі заповідника
Верстка Віктора ІСАЄВА
Газета надрукована у АТ «Шосткинська міська друкарня»
м.Шостка, вул. Свободи, 69
Підписано до друку 16.12.2020 р.
Тираж — 500 примірників. Замовлення № 813.
Редакція газети «Соборний майдан» запрошує до творчого співробітництва науковців, краєзнавців, любителів старовини

Електронна версія на сайті <http://nz-hlukhiv.com.ua/>

Редакційна колегія

Світлана ЖУКОВА
Юрій КОВАЛЕНКО
Людмила АРТЕМОВА
Олександр МІРОШНИЧЕНКО
Віктор ІСАЄВ

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО